

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת וישלח, ט"ז כסליו התשע"ו

עסקים עם הגויים

מדרש רבה (בראשית עח') מספר על רבי יהודה הנשיא:

"ויאמר לו עשו אציגה נא עמך וגו', בקש ללותו ולא קבל עליו, רבינו כד הוה סליק למלכותא הוה מסתכל בהדא פרשתא ולא הוה נסיב ארמאה עמיה, חד זמן לא אסתכל בה ונסב עמיה רומאין (ארמאין) ולא הגיע לעכו עד שמכר הסוס שלו." (כשהיה נוסע רבי יהודה הנשיא לפגישה עם המלך, היה נוהג לעיין תחילה בפרשה זו, ולא היה לוקח אתו מלווים רומאיים. פעם אחת, נסע רבי יהודה הנשיא לפגישה כנ"ל, אולם לא עיין תחילה בפרשה זו, ולקח אתו מלווים רומאיים. התוצאה הייתה: עוד טרם שהגיע לעכו נאלץ לשוב על עקבותיו, היות ונגנב כל רכושו).

המסר העולה מהמדרש ברור: פרשת וישלח מהווה מודל ליחס שבין ישראל לאומות העולם. ואוי לו לשוכח זאת. המודל מציג זהירות מהגויים הרמאים.

האם אכן זו המציאות כיום?

כל מי שעושה עסקים מעבר לים, יודע שקשה להכליל את כל אזרחי עולם תחת הכותרת "רמאים". ישנם גם כאלה, אך גם לא מעט גויים ישרים והגונים עד למאד. חלקם גם אינם כלל שונאי ישראל.

למעשה גם רבי יהודה היה בקשרי ידידות עמוקים עם הקיסר (אנטונינוס) הרומאי. הגמ' (ע"ז י') מספרת שאנטונינוס התייעץ עם רבי יהודה כיצד למנות את בנו (אסורוס) לקיסר אחריו; שניהם היו מעניקים מתנות יקרות ערך זה לזה, נפגשים תדיר ואנטונינוס אף היה משרת את רבי יהודה בצורות שונות, וכשנפטר אנטונינוס התאבל עליו רבי יהודה. יתר על כן, אנטונינוס שאל את רבי יהודה: האם אזכה לחיי העוה"ב? רבי השיב: כן. אנטונינוס הוסיף והקשה מפסוקי נבואה שונים המתארים את חורבן עשיו ואדום. תשובתו של רבי הייתה: הנבואה אינה כוללת את כל האומה האדומית ולא את כל צאצאי עשיו, אלא רק את "האוחזים מעשי עשיו בידיהם" – המנסים להרע לישראל.

לאור זאת, כיצד ניתן להבין את דברי המדרש שהובאו לעיל על הצורך לחשוד תמיד בגויים?

יתכן וכוונת המדרש לציין, כי לכל משא ומתן ולכל עסקה ישנם (תמיד) כמה רבדים. הרובד הראשון הוא שני הצדדים הישירים לעסקה. אולם ישנם מישורים נוספים המשפיעים על העסקה (ועל הצדדים לעסקה). בין המישורים הללו נמצא גם המישור הלאומי. תהא זו שגיאה להתעלם ממישור זה לחלוטין (גם אם לא תמיד ניתן להבחין בו).

לחברה אירופאית הרוכשת חברת טכנולוגיה ישראלית בתחום האנרגיה, או בתחום המחקר הרפואי, יש השפעה ישירה על התעסוקה בארץ (לטוב או לרע). יש לדבר השפעה על האקולוגיה ורמת החיים, על החיסכון הצפוי באנרגיה או על יישומים אפשריים לטכנולוגיה הנרכשת, על בריאות האוכלוסייה, תוחלת החיים הצפויה ועוד.

בין שאר המישורים נמצא גם המישור הלאומי: חיזוק אחת המדינות, או שתיהן, יצירת קשר ושיתוף פעולה בין המדינות ועוד. למרות שהמישור הלאומי הוא במעגל החיצוני יותר, הוא בעל חשיבות ואין להתעלם ממנו.

ניתן להוסיף ולומר. שאלת אמונתם של הגויים ומידת ריחוקם מאמונתנו, אינה קשורה כלל ליחסם אלינו או למידת היותם מוסריים.

כך למשל העולם המערבי, שרובו נוצרי במידה זו או אחרת, שע"פ רוב הפוסקים מוגדר כעובדי עבודה זרה. קרוב הרבה יותר בערכיו הכלליים לערכי התורה והמוסר, ופחות שונא ומנסה להשמידו מהעולם המוסלמי. על אף שזה האחרון קרוב יותר לאמונתנו מבחינת אמונתו בבורא עולם, ואינו מוגדר כעבודה זרה.

יתכן, וזו כוונתו של רבי כשאמר לאנטונינוס שלא כל צאצאי עשיו, ולא כל האדומיים, נכללים בנבואת החורבן שנאמרה על עשיו ואדום.

כותב המאמר הינו: הרב אליעזר שנקולבסקי

רב קהילת 'נופי אביב' בית שמש, אב"ד דיני ממונות וחבר מועצת רבני צהר.

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית
ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

